

Těžký stíhač tanků Sd.Kfz. 173 "Jagdpanther"

Stíhač tanků Jagdpanther je považován za nejlepší bojové vozidlo své třídy za druhé světové války. Byl vyzbrojen vynikajícím kanonem 88 mm PaK 43 L/71, díky němuž mohla osádka ničit nepřátelské tanky ze vzdálenosti 2 500 až 3 000 m, aniž by se musela obávat jejich střelby, jelikož z této vzdálenosti žádné z bojových vozidel spojenců nebylo schopno Jagdpanther zničit. Historie tohoto stíhače je také důkazem toho, že plánovitě a těžké nálety na výrobní závody mohou účinně paralyzovat efektivitu frontových jednotek. Americká bombardování závodu MİAG (Mühlenbau und Industrie AG) v Braunschweigu v červnu a říjnu 1944 způsobila, že v těchto měsících bylo vyrobeno pouhých 14 vozidel.

Počátkem roku 1940 byl do řadové služby zařazen lehký stíhač tanků Panzerjäger I (4,7 cm PaK(t) auf Panzerkampfwagen I Ausf. B). Projekt vozidla byl dokončen koncem roku 1939 v závodech Alkett (Altmärkische Kettenfabrik GmbH) v Berlíně. Panzerjäger I byl vyzbrojen československým protitankovým kanonem Škoda A -5 ráže 47 mm, který byl umístěn v částečně odkryté nadstavbě na podvozku lehkého tanku PzKpfw I Ausf. B. Podle původních plánů se počítalo, že hlavní výzbrojí bude kanon PaK 35/36 ráže 37 mm, ale zástupci Heeres Waffenamt (Zbrojního úřadu pozemních vojsk) se tomu rozhodně postavili. Hlavním důvodem byly nevyhovující balistické charakteristiky kanonu PaK 35/36.

Stíhače tanků Panzerjäger I se zúčastnily bojů ve Francii a poté v severní Africe. Projevíly se jako účinná zbraň proti lehkým tankům a obrněným transportérům. Střely ráže 47 mm nebyly totiž schopny zničit silně pancéřované pěchotní tanky Matilda, jejichž pancíř dosahoval tloušťky až 80 mm. Díky výsledkům nasazení vozidel Panzerjäger převládla jistota, že je nutno co nejrychleji zahájit vývoj dalšího samohybného stíhače tanků, jelikož tato vozidla umožňují získat nad nepřítelem převahu. Stíhače poskytovaly možnost vedení pružné obrany díky rychlému posílení protitankové obrany na úseku ohroženém průlomem. Boje v SSSR, kde byla široce nasazen a samohybná děla StuG III, ukázaly, že hlavním protivníkem tohoto druhu zbraně jsou tanky, ve velkém množství ničené německými osádkami. Projevila se však nutnost vyvinout nové specializované vozidlo, určené právě pro tento úkol.

Němci chtěli zařadit do služby co nejdříve co největší počet stíhačů tanků. Bylo rozhodnuto využít podvozku tanku PzKpfw II a kanony PaK 40/2 ráže 75 mm a sovětské protitankové kanony F-22 ráže 76,2 mm, kterých obrovské množství ukořistili postupující německé armády. Takto bylo do služby zařazeno více než 700 stíhačů tanků Marder (kuna). Na podvozcích PzKpfw II Ausf. A, B, C a F byly umístěny německé kanony 75 mm PaK 40/2 L/46 (575 ks), na podvozcích tanků PzKpfw II Ausf. D byly instalovány kořistní kanony 76,2 mm PaK 36 ® L/51.5 (201 ks). Vozidla obdržela ná zev Marder II.

Zařazení těchto stíhačů do služby bylo úspěšné. Přesto se objevil jistý problém. Všechna vozidla vznikla díky použití již existujících podvozků, což znamenalo, že část podsystémů podvozku, motoru a převodovky byla již značně opotřebovaná (nemluvě o skutečnosti, že technická řešení u tanků PzKpfw II byla dobrá v roce 1938, ale už ne tolik v roce 1942). Vinou opotřebení byla poruchovost Marderů poměrně značná. Bylo tedy rozhodnuto použít při výrobě stíhačů tanků podvozek jiného lehkého tanku - PzKpfw 38(t). Bylo to vozidlo konstrukce plzeňské firmy Škoda (od roku 1939 Bohmisch -Mährischen Maschinenfabrik, AG - BMM), známé jako LT vz. 38. Tank byl masově vyráběn do června 1942. Po ukončení jeho výroby bylo rozhodnuto, že bude zahájena výroba stíhačů tanků s využitím podvozku a podsystémů tohoto vozidla. Ke stavbě stíhače tanků Marder III byly využity jak kořistní kanony F-22 (německé označení 76,2 mm PaK 36 ®; byly vyrobeny 363 stíhače) a německé kanony PaK 40/3. V sériové výrobě se tak ocitly dva typy vozidla Marder III stavěná na podvozku PzKpfw 38(t) Ausf. H (417 kusů) a na podvozku PzKpfw 38(t) Ausf. M (975 kusů).

Opět se ukázalo, že vozidla tohoto typu jsou na frontě nenahraditelná. Ba co víc, nepotýkala se s žádnými většími technickými obtížemi, hlavně díky dokonalému podvozku. V polovině roku 1943 se Němci rozhodli využít ve Francii ukořistěné podvozky tahačů Lorraine, tanků Hotchkiss a FCM a postavit na nich další stíhače tanků. Výzbroj těchto vozidel tvořil protitankový kanon 75 mm PaK 40/1 L/46. Celkem vzniklo 198 vozidel Marder I.

Těžké stíhače tanků

Polní čepice M34 byla rozšířena u osádek obrněných vozidel a umožňovala neomezené používání sluchátek interkomu a optických přístrojů vozidla. Obšívka v růžové barvě označovala, že voják slouží u tankové jednotky.

Němečtí plánovači dospěli k závěru, že se s prodlužujícími se boji zakrátko objeví lépe pancéřované nepřátelské tanky se silnější hlavní výzbrojí, což srovná převahu německých stíhačů tanků. Přestože měly Mardery hodně předností, byly postiženy jistým „prvotním hříchem“, a to otevřeným bojovým oddílem. Osádku v boji chránily pancéřové desky tloušťky od 10 do 20 mm. Tato ochrana nebyla při dynamicky se rozvíjející bojové situaci dostatečná. Navíc omezovala bojové možnosti vozidla, jelikož osádka musela zachovávat bezpečnou vzdálenost od nepřítele. Tento problém se nevyskytoval u útočných děl StuG III. Od září 1942 byly zahájena výroba útočných děl s hlavní výzbrojí v podobě kanonu StuK 40 čili speciálně přestavěného kanonu PaK 40. Další rozvoj samohybných děl instalaci děla větší ráže (uvažovalo se o kanonu ráže 88 mm) nebyl možný s ohledem na omezený objem bojového oddílu. Instalování většího děla by se nepříznivě odrazilo na komfortu osádky, což by se negativně projevilo na účinnosti vozidla na bojišti. Takže bylo nutno vyvinout nový těžký stíhač tanků.

Kanon 88 mm PaK 43

Bundesarchiv, Bild 1011-898-0038-07
Foto: o.Äng. | 1943 Sommer

Když úředníci z Heeres Waffenamt uvažovali o výzbroji nového stíhače, měli velice omezený výběr. Jediným dělem, které odpovídalo podmínkám na bojištích na přelomu let 1943 a 1944, byl protitankový kanon PaK 43 ráže 88 mm. Kanon 88 mm Panzerabwehrkanone 43, zkráceně PaK 43, vznikl jako projekt závodů Friedrich Krupp AG. Byla to protitanková verze slavného univerzálního protiletadlového kanonu 88 mm Flugabwehrkanone 18/36, zkráceně FlaK 18/36.

Jeho historie má svůj počátek v roce 1916, kdy byla v závodech Krupp a také Erhard zahájena výroba protiletadlového kanonu podle společného projektu. Do konce války bylo vyrobeno 80 děl. Střely dosahovaly úst'ové rychlosti 785 m/s a výškového dostřelu 10 800 m. Když byla v roce 1919 výroba těchto děl v Německu zakázána, Krupp rozhodl, že veškeré výzkumné práce budou prováděny v závodě Bofors ve Švédsku, v nichž byli Němci podílníky. Výsledkem těchto prací byl v roce 1932 vyvinutý kanon FlaK 18 ráže 88 mm. Němci, kteří se chtěli vyhnout výtkám o porušení omezení výroby ze strany Spojenecké kontrolní komise, dali tomuto dělu označení 18, což mělo znamenat, že je to model děla vyvinutého ještě v roce 1918.

V roce 1936 byla v Německu zahájena výroba již modernizované verze. Kanon mohl vést palbu proti pozemním cílům díky střelivu 88 mm PzGr. s roznětkou Bd Z-f. Granát měl hmotnost 9,5 kg a spolu se zápalnou směsí 15,4 kg (munice byla kompaktní). Dokázal prorazit pancéřovou desku tloušťky 105 mm s úhlem o sklonu 30° na vzdálenost 1 000 m. Poprvé použili Němci kanon FlaK 18/36 k odstřelování pozemních cílů za občanské války ve Španělsku.

Spektakulární úspěchy přinesla „Achtcoma-acht“ kampaň ve Francii. Díky těmto dělům dokázal generál Erwin Rommel zadržet 21. května 1940 britský protiútok u Arrasu. Osádky protiletadlových kanonů FlaK 18/36 dokázaly zničit mnoho výborně pancéřovaných tanků Matilda ze 7. RTR (Royal Tank Regiment). Nejškvělejším výkonem „Acht-coma-acht“ však bylo zadržení útoku britské 4. tankové brigády v oblasti průsmyku Halfaya. Za dvoudenních tvrdých bojů osádky čtyř protiletadlových děl FlaK 18/36 a dvanácti PaK 35/36 zničily 90 britských tanků. Po této bitvě dali britští tankisté průsmyku Halfaya nový název - Hellfire Pass (Pekelný průsmyk).

Vývoj protitankového kanonu na základě výborné osmdesátosmičky byl zahájen již v polovině roku 1940 v závodech Friedrich Krupp AG. S využitím podsystémů nového protiletadlového kanonu FlaK 41 byl zahájen projekt, který obdržel označení Gerät 42. Po jeho před vedení rozhodli zástupci Heeres Waffenamt o zařazení protitankového kanonu označeného 88 mm PaK 43 do výroby, a to zároveň s jeho speciální verzí, určenou k vyzbrojení tanků. Kanon 88 mm PaK 43 měl na protitankový kanon příliš velké rozměry. Dopravován byl stejně jako kanon FlaK 36 na dvou spojených vozících (Sonderanhänger 204) a měl také charakteristické křížové dolní lože. Protitankové granáty PzGr. 39-I, které vystřeloval, dokázaly prorazit pancéřovou desku tloušťky 182 mm na vzdálenost 500 m, 174 mm na vzdálenost 1 500 m a 159 mm na vzdálenost 2 000 m. V případě granátu PzGr. 40 činily tyto hodnoty 226, 162 a 136 mm. O něco později vyvinuli němečtí konstruktéři, ve snaze vylepšit mobilnost děla, jeho modifikovaný typ, označený 88 mm PaK 43/ 1. Lišil se hlavně dolním ložem, které bylo převzato z kanonu PaK 40, a byly u něj zavedeny též jisté změny v konstrukci závěru a tvaru úst'ové brzdy. Tyto změny způsobily, že se snížila hmotnost děla z 5 t na 4,38 t. Vynikající balistické vlastnosti dosahované novou zbraní způsobily, že vývoj tankové verze této zbraně se pro Němce stal prvořadým úkolem.

Vznik Jagdpanthera

Jeden z prvních sériových Jagdpantherů, vyrobený počátkem roku 1944. Vozidlo má odmontované boční pancéřové zástěry

Dne 4. července 1942 vydala k tomuto účelu vytvořená Panzerkommission zprávu, v níž navrhovala vyzbrojit obrněná vozidla kanonem ráže 88 mm o délce 71 kalibru. Komise měla před sebou vážný problém, jelikož v době její činnosti již probíhal vývoj těžkého tanku Tiger (P), který měl být vyzbrojen kanonem 88 mm KwK 36 L/56 (délka hlavně 56 kalibrů). Ukázalo se však, že balistické charakteristiky tohoto kanonu nejsou uspokojivé. Nemůžeme se tedy divit, že ještě než byl Tiger (P) podroben testům, bylo navrženo, aby byla nová útočná děla (i nové těžké tanky) vyzbrojena novějším kanonem s hlavní o délce 71 kalibrů. Nakonec se Tiger (P) projevil jako nepříliš vydařená konstrukce a do sériové výroby byl zařazen tank vyvinutý firmou Henschel. Z několika vyrobených tanků Tiger (P) bylo rozhodnuto udělat útočná děla, která měla být vyzbrojena novějším kanonem PaK 43 L/71. Jejich podvozek měl pocházet z nově vyvíjeného tanku VK3002, na němž se pracovalo ve firmě MAN (Maschinenfabrik Augsburg Nürnberg).

Oficiálně nařídil Heeres Waffenamnt vyvinout útočné dělo dne 3. července 1942. Mělo být vyzbrojeno rovněž kulometem MG-42 a osádka měla též mít možnost vést obrannou palbu ze samopalů střílnami. O tom, že by takové řešení mohlo být důležitou součástí bezprostřední obrany vozidla, se přesvědčilo několik osádek těžkého stíhače tanků Ferdinand v bitvě u Kurska, které musely svá vozidla bez možnosti vlastní obrany při bezprostředním ohrožení sovětskou pěchotou opustit.

Výzbroj budoucího stíhače tanků, který byl v oficiální korespondenci stále nazýván útočným dělem, měla vyvinout firma Krupp v Essenu. Jelikož podvozek tanku Panther nebyl ještě v té době k dispozici (podnik MAN oznámil, že podvozek může být doručen teprve v lednu 1943), bylo rozhodnuto, že kanon bude umístěn na upravený podvozek tanku PzKpfw IV. Projektanti firmy Krupp postavili dvě dřevěné makety těchto vozidel. Bylo plánováno, že čelní pancéřová deska bude silná 80 mm, boční pak 50 mm. Tvar vozidla vycházel z komolého jehlanu. Veškeré povrchy byly se sklonem, což mělo přispět k lepší pasivní obraně vozidla. Maketa v měřítku 1: 1 byla předvedena zástupcům Heeres Waffenamnt 16. listopadu 1942 a tímto datem předvedením byla také ukončena účast firmy Krupp na projektu Jagdpanther. Nový ministr zbrojení Albert Speer se rozhodl uspořádat zbrojní produkci. Nový stíhač tanků měl mít velice silnou spojitost s novým tankem Panther, takže bylo logické, aby byly konstrukční práce prováděny v jednom z podniků, určených k pozdější sériové výrobě tohoto tanku. Speerova volba padla na společnost Daimler-Benz. 5. ledna 1943 obdržel tento závod z WaPrüf 6 (kanceláře vývoje obrněných zbraní při Zbrojním úřadu pozemních vojsk) soupis požadavků. Počítalo se s čelní deskou o tloušťce 100 mm a sklonem 55°, boční desky měly mít sílu 60 mm, desky nadstavby tvořící strop a zad' měly mít tloušťku 30 mm, stejně jako vana korby. Navíc bylo požadováno, aby se dala v polních podmínkách poměrně rychle a snadno provést demontáž děla. To bylo spojeno s nutností zajistit technické obsluze snadný přístup k pohonným mechanismům, jelikož čelo vozidla měla tvořit jednodílná pancéřová deska. Takže byl odmítnut tradiční systém, jaký navrhovali konstruktéři z firmy Krupp, který byl používán u útočných děl StuG III. Tato vozidla měla totiž klasické čelo korby, jako všechny tanky, kde se nacházely veškeré technické otvory sloužící k údržbě planetové převodovky.

V další specifikaci WaPrüf 6 požadoval, aby se při projektování vozidla vzala v úvahu vana korby tanku Panther II. To souviselo s uvažovanou standardizací konstrukce tanků Panther II a Tiger II. Jak se ukázalo, potíže s podvozkem tanku Panther II by způsobily značné zpoždění vývoje Jagdpanthera. Proto byl nakonec tento nápad odmítnut a již 4. května a rozhodnuto vrátit se ke koncepci využití podvozku a pohonu standardního středního tanku Panther.

V polovině června byla v závodech Daimler-Benz ukončena stavba dřevěné makety v měřítku 1:1. Bohužel se ukázalo, podobně jako v případě první makety, že sériová výroba bude muset být přenesena do firmy MIAG v Braunschweigu. Model vozidla tam byl vyslán kvůli přípravě šablon nutných ke stavbě prototypového stroje. Prototyp vozidla Sturmgeschütz auf PzKfw V Panther byl označen V 101 a 2. října 1943 předveden Hitlerovi.

Jagdpanther nebyl vyroben přesně podle požadavků WaPrüf6, dodržení předepsané síly pancíře by způsobilo přílišný nárůst váhy vozidla, což by mělo nepříznivý vliv na jeho jízdní vlastnosti v terénu. Je nutno pamatovat, že nebyl použit podvozek tanku Panther II, což v praxi znamenalo návrat k původní koncepci, narýsované ještě v roce 1942 u Kruppa. Čelní deska byla tedy silná 80 mm, boční a spodní deska korby pak 50 mm, zadní deska nadstavby 40 mm, stejně jako boční a zadní desky vany korby. Dno korby mělo vpředu tloušťku 25 mm, dále pak 16 mm. Strop a kryt motoru 25 mm. Osádka měla k dispozici kulomet MG42, který byl později nahrazen standardním kulometem MG34, umístěném ve střelišti Kugelblende 80.

Navíc byl nainstalován systém bezprostřední obrany, tzv. Nahverteidigungswaffe. Byl to granátomet ráže 26 mm, který byl obsluhován zevnitř vozidla.

Osádka mohla v nutném případě odpálit dýmovnice (Schnellnebelkerzen 39), signální granáty (Rauchsichtzeiche Orange 160) a tříštivé granáty (Sprenggranatpatrone 326LP), k dispozici měla samozřejmě také osobní zbraně, dva samopaly MP40 se zásobou šesti zásobníků (384 náboje). Vozidlo měla původně obsluhovat šestičlenná osádka (velitel, zaměřovač, dva nabíječi, řidič a radista), ukázalo se však, že tak početná osádka prakticky nemůže určené úkoly v prostoru s kanonem značných rozměrů vykonávat. Bylo tedy rozhodnuto snížit počet nabíječů na jednoho. Nakonec se v přední části korby vlevo nacházelo stanoviště řidiče, vpravo pak stanoviště radisty. Za ním seděl nabíječ. Po levé straně kanonu seděl mířič a za ním velitel vozu. Do konce listopadu 1943 byl postaven druhý prototyp V 102, který spolu s prvním prototypem pro šel řadou testů na polygonu v Arysu (dnešní Orzysz) ve východním Prusku. Vozidlo bylo zařazeno do sériové výroby a do řadové služby vstoupilo pod názvem Jagdpanther.

Sériová výroba

Zadní deska korby stíhače tanků Jagdpanther nacházejícího se v Musée des blindés v Saumuru ve Francii. Za povšimnutí stojí první varianta výfukového systému typická pro vozidla vyráběná počátkem roku 1944

Prvních pět kusů Jagdpanthera bylo vyrobeno v lednu 1944. Potíže s výrobou byly způsobeny technologickými problémy a nedostatkem surovin. Zpočátku se uvažovalo o použití pancéřových desek se stejnými pevnostními charakteristikami, jaké měly desky používané při výrobě tanků Panther. Avšak snížení zásob barevných kovů, nutných k výrobě takových desek, si vynutilo vydání nařízení omezujícího množství příměsí, které měly zušlechťovat desky určené pro samohybná děla.

Druhým problémem byla výroba velikých stejnorodých bočních a čelních desek. Pancéřové desky byly vyráběny vyřezáváním, což bylo velice zdoluhavé. Byla však vyvinuta nová metoda, vyvolaná hlavně sériovou výrobou tanků Panther II a Tiger II, která spočívala ve vyřezávání desek pomocí kyslíko-acetylenového hořáku. Desky vyrobené tímto způsobem měly však značné chyby v rozměrech, jež bylo nutno před další montáží odstranit.

Třetím omezením byla paralelně probíhající výroba dalšího typu těžkého stíhače tanků, jímž byl Nashorn. To bylo vozidlo s otevřenou nadstavbou a s využitím podvozku tanku PzKpfw IV. Závody DeutscheEisenwerke zahájily sériovou výrobu v březnu 1943 a ukončily ji na přelomu března a dubna 1945. Celkem bylo vyrobeno 494 vozidel.

Nepříznivý vliv na výrobu Jagdpanthera měly také nálety amerického letectva, při nichž byl zničen podnik MIAG. To vedlo k rozhodnutí zahájit v listopadu 1944 výrobu v podniku MNH (Maschinenfabrik Niedersachsen Hannover) v Hannoveru a v závodech MBA (Maschinenbau und Bahnbedarf) v Postupimi, kde byla první vozidla vyrobena v lednu 1945. Plánovaná sériová výroba měla činit 100 kusů měsíčně, ale celkem se do konce války vyrobilo v závodech MIAG jen 270 stíhačů Jagdpanther (navíc dva prototypy), v závodech MNH bylo vyrobeno 112 vozidel a v závodech MBA pouhých 37 strojů. Po obsazení závodu MNH v Hannoveru na jaře 1945 nařídili Britové dokončení tří vozidel, která byla převezena do Velké Británie.

Během sériové výroby bylo zavedeno mnoho změn. Byl odstraněn levý periskop řidiče a otvory po něm byly zavařeny. Dále byly u některých vozidel odstraněny střílny. U prvních stíhačů se v pravé horní desce nacházely dvě střílny, jedna pak v levé desce. Pancéřový štít kanonu 88 mm PaK 43/ 1 byl u strojů vyráběných počátkem roku 1944 připevněn k bokům zevnitř šrouby. Když začal být instalován kanon 88 mm PaK 43/3, který vyžadoval větší montážní otvor, byl kryt připevňován k dolnímu i hornímu okraji čtyřmi šrouby vyvedenými ven. Podobné změny jako u podvozku tanků Panther byly zaváděny též u Jagdpanthera. Týkaly se hlavně odstranění zadních tlumičů a zvětšení průměru napínacích kol.

Výroba stíhače Panzerjäger 88 mm PaK 43/3 auf Fgst Panther (Jagdpanther)

Na snímku je stíhač tanků Jagdpanther se sériovým číslem 303018, vyrobený v listopadu 1944 v závodech MNH. Vozidlo se zúčastnilo ofenzivy v Ardenách a v lednu 1945 bylo ukořistěno Američany. V současné době se nachází v muzeu Aberdeen Proving Grounds.

Vozidlo bylo zkonstruováno v klasické konfiguraci. Motorový oddíl se nacházel v zadní části vozidla, jehož přední část zabíral rozsáhlý bojový oddíl. V tomto oddíle byl umístěn kanon, stanoviště posádky a oddíl řízení. Stanoviště řidiče a radisty byla oddělena lafetou kanonu. Před stanovištěm řidiče byla umístěna převodová skříň AK 7-200 a dvě vedlejší převodovky hnacích kol. Pohon byl přenášén hnacím hřídelem, vedeným celou délkou bojového oddílu až do motorového oddílu. Převodová skříň umožňovala sedm rychlostí dopředu a jednu zpátečku. Vozidlo se řídilo klasickými pákami (tzv. rajčáky), nacházejícími se v přední část i stanoviště řidiče. Systém táhel řízení byl zdvojen, náhradní táhla byla umístěna po obou stranách řidičova sedadla. Po pravé straně sedadla řidiče se nacházela přístrojová deska. Hlavní přístrojová deska obsahovala ukazatele, informující řidiče o práci motoru (rychloměr, otáčkoměr, ukazatel tlaku oleje), proti sedadlu byla umístěna deska s hodinami a buzolou. Radista měl po pravé straně svého sedadla umístěnou radiostanici FuG 5 (ve velitelských vozech navíc radiostanici FuG 8). Obsluhoval také kulomet MG 34 umístěný vpředu na vozidle (se zásobou 600 nábojů). Odměr kulometu byl ve vodorovné rovině od -5° do +5°, náměr byl v rozsahu od -10° do + 15°.

Hlavní výzbrojí byl protitankový kanon PaK 43/3 L/71 ráže 88 mm. Byl to kanon s klínovým poloautomatickým závěrem se svislým pohybem závěrového klínu, ovládaným táhlem na pravé straně těla závěru. Odpalování bylo elektrické. Byl zavěšen do kolébky, která byla pomocí dvou čepů upevněna k lafetě. Odměr kanonu byl 24°, po 12° v obou směrech. Náměr kanonu činil -8° až + 1 4°. Zaměřovací mechanismus se nacházel na podstavci kanonu. Vzadu, za tělesem kolébky, se nacházel sběrač nábojnic se speciálním vakem. Po výstřelu byla nábojnice vyhozena ze závěru, odrazila se od odrazníku, což způsobilo, že dopadla do vaku, poté nabíječ nábojnic ručně odstranil a vyhazoval je zvláštním otvorem v zadní stěně bojového oddílu. Na horní části krytu kanonu se nacházela záklužová brzda a vratník. U prvních sériových Jagdpantherů byla hlaveň jednodílná, u vozidel pozdějších sérií byla montována hlaveň KwK 43, používaná u tanků Tiger II. Hlaveň kanonu byla dvoudílná a byla původně vybavena ventilací hlavně, která z ní po výstřelu odstraňovala spaliny; ovšem u Jagdpantherů ventilace hlavně zavedena nebyla. Jediným vnějším rozdílem mezi kanony PaK 43/3 a KwK 43 byl rozdílný tvar úst'ové brzdy.

Kanon PaK 43/3 L/7 l vedl palbu protitankovými náboji s ochranným čepcem 88 mm PzG r. 39/43 s roznětkou Bd Z 5127 o celkové váze 23,35 kg a protitankovým střelivem s balistickým čepcem 88 mm PzG r. 39-1 o celkové hmotnosti 23 kg. Byla také používána podkaliberní munice 88 mm PzGr. 40/43 s roznětkou AZ 38 a střelivem s wolframovým nebo ocelovým jádrem 88 mm PzGr. 40W. Samozřejmě bylo možno používat tříštivé střelivo 88 mm Sprgr. 43 L/4.7 s roznětkou AZ 23/28 nebo kumulativním granátem 88 mm PzGr. 39/43 HI, které bylo určeno pro tanky Tiger II. Předepsaná zásoba střeliva činila 57 nábojů, ale osádky ji zvyšovaly až na 60 kusů.

Pohonnou jednotkou byl motor Maybach HL 230 P30 o výkonu 522 kW (700 koní), používaný u tanků Panther Ausf. G a Tiger II. V souladu s tím byly veškeré části motorového a pohonného systému identické se systémy tanku Panther. Sací otvory v krytu motoru byly o 75 mm užší než otvory u tanků. Výfukový systém se u jednotlivých vozidel značně lišil. U vozidel vyráběných do ledna 1945 byla montována standardní sada jako u tanků Jeden výfuk vpravo a soustava tří vlevo - hlavní střední a dva chladicí). Následně byly používány plechové kryty, díky nimž bylo v noci vozidlo pro nepřítele méně viditelné.

Organizace a bojová činnost praporu těžkých stíhačů tanků

Německý odznak zavedený 20. července 1939 z rozkazu generála von Brauchitsche. Zpočátku byl označován jako Panzerkampfwagenabzeichen in Silber (Tankový odznak stříbrný), a byl určen pouze pro osádky tanků, jež se zúčastnily minimálně tři tankových střetů ve třech různých dnech. Dne 6. června 1940 byla zavedena další třída odznaku, bronzová, určená pro osádky jiných obrněných vozidel než tanků (průzkumných vozidel, tahačů, útočných děl). Tento odznak začal být nazýván Panzerkampfabzeichen (Tankový útočný odznak). Dne 2. července 1943 byly zavedeny odznaky vyšších stupňů (II., III., IV.) přidáním plakety s číslem označujícím počet střetů (25, 50, 100).

Organizace praporů těžkých stíhačů tanků (schwere Panzerjäger Abteilung) byla vytvořena na základě rozkazu K. St. N 1154a ze dne 1. března 1944. Podle rozkazu měl prapor následující složení: velitelství praporu (štábní četa) - tři vozidla, z toho dvě ve velitelské verzi; velitelská rota ve složení: průzkumná četa, ženijní četa a dvě protiletadlové čety (podle rozkazu měly být vybaveny protiletadlovými tanky, ale tato vozidla obdržel pouze s. PzJg. Abt. 654), tři roty stíhačů tanků, zahrnující každá tři čety se čtyřmi vozidly a velitelskou četou se dvěma vozidly ve velitelské verzi. Celkem se v rotě nacházelo 14 bojových vozidel (celý prapor měl celkem 42 strojů). Součástí praporu byla dále zásobovací rota a dílenská rota. Podle rozkazu měl prapor těžkých stíhačů tanků disponovat 45 bojovými vozidly Jagdpanther. S ohledem na nedostatky v dodávkách výzbroje, způsobené přestávkami ve výrobě, obdržely však nově vytvářené jednotky náhradní výzbroj, stíhače tanků Jagdpanzer IV a útočná děla Sturmgeschütz III (40). Němci vyzbrojili postupně devět praporů těžkých stíhačů tanků, které měly mít ve výzbroji Jagdpanthery (byly to s. PzJg. Abt. 519, 525, 559, 560, 654, v únoru 1945 vznikly 655 a 673 a dva zbývající, 583 a 586, až v dubnu 1945), a do ukončení bojové činnosti obdržely různou výzbroj, podle toho, jak to situace na frontě dovozovala.

Schwere Panzerjäger Abteilung 519.

Prapor byl zformován dne 25. srpna 1943 z Arbeitsstab Hoppe (Wehrkreis III), zpočátku měl velitelskou rotu a dvě bojové roty. V září prošel prapor výcvikem v Oldebrocku v Nizozemí. V říjnu obdržel těžké stíhače tanků Nashorn a v prosinci byl vyslán na východní frontu, kde bojoval v oblasti Vitebska. 22. února 1944 byl prapor z důvodu těžkých ztrát z fronty stažen. V červnu, po doplnění stavu, padlo rozhodnutí vyzbrojit ho Jagdpanthery. V srpnu obdržela jednotka 14 vozidel, která představovala výzbroj 1. roty, a děla StuG 40, jež byla zařazena do 2. a 3. roty (rota měla 14 útočných děl a dva Jagdpanthery ve velitelské četě). Dne 10. října 1944 byl prapor přidělen do 1. tankového sboru SS. V prosinci 1944 jednotka podpořila obranu 246. divize lidových granátníků. Ke 12. prosinci 1944 měl prapor 19 nepoškozených útočných děl StuG 40 a 9 Jagdpantherů a 15. března 1945 byl zařazen jako samostatná jednotka do I. armády. V hlášeních velení praporu oznámilo, že do 10. dubna 1945 ztratil prapor v bojích všechny Jagdpanthery.

Schwere Panzerjäger Abteilung 525.

Prapor vznikl 1. června 1943 jako výsledek přeformování z Panzerjäger Abteilung 525, který do té doby používala stíhače tanků Marder III. V červnu obdržel těžké stíhače tanků Nashorn a v prosinci byl vyslán na italskou frontu. Po celý rok 1944 bojoval v Itálii v podřízení XI. Fliegerkorpsu, mimo jiné v únoru u Anzia. V listopad 1944 byla postavena 2. rota a v prosinci 1944 byl prapor vybaven několika stroji Jagdpanther. Válku ukončil v květnu 1945 v severovýchodní Itálii, jako součást LXXXVI. Panzerkorpsu.

Schwere Panzerjäger Abteilung 559.

Prapor byl vytvořen 10. dubna 1944 z Panzerjäger Abteilung (Sfl.) 559, který do té doby používal stíhače tanků Marder III. V květnu obdržel 5 stíhačů typu Jagdpanther a do konce srpna dalších 12 vozidel. Také do tohoto praporu byla přidělena útočná děla StuG 40 (28 vozidel), která tvořila bojovou výzbroj 2. a 3. roty. Po výcviku byla jednotka převelena do LXXXVII. sboru, bojujícího v Nizozemí. Dne 4. prosince bojoval prapor spolu s 256. divizí lidových granátníků, pak byl přidělen k tankové divizi Panter Lehr (nebyl však její integrální součástí). V tomto období utrpěla jednotka těžké ztráty: měla k dispozici pouze 6 bojeschopných Jagdpantherů. Jelikož přišla o všechna děla StuG 40, byl její stav doplněn 18 stíhači typu Panzerjäger IV. V březnu 1945 bojoval prapor v řadách XIII. sboru SS.

Schwere Panzerjäger Abteilung 560.

Tento prapor vnkl 24. dubna 1943 pod OB West ve složení tří rot stíhačů tanků typu Marder III. V červnu 1943 obdržel těžké stíhače tanků Nashorn a byl zařazen do XXXII. sboru. V prosinci byla jednotka znovu přezbrojena stíhači typu Marder III a v dubnu těžkými stíhači Nashorn. V květnu byl prapor odvelen do Olštýna, kde obdržel 14 Jagdpantherů. V dalších bojích na východní frontě přišel o všechna vozidla. V říjnu 1943 prapor opět obdržel 14 Jagdpantherů a 28 stíhačů tanků Panzerjäger IV. Jednotka se zúčastnila bojů v Ardenách, kde podléhala 12. tankové divizi SS. V únoru 1945 byl prapor vyslán do Maďarska, kde bojoval až do konce války.

Schwere Panzerjäger Abteilung 583.

Prapor vznikl v dubnu 1945 z roty vyčleněné z Heeres Panzerjäger Abteilung 683. Do konce války Jagdpanthery, kterými měl být dle rozkazu vybaven, neobdržel.

Schwere Panzerjäger Abteilung 586.

Prapor vznikl v dubnu 1945 ve Fallingbostelu, z roty vyčleněné z Heeres Panzerjäger Abteitung 686. Ani on do konce války Jagdpanthery, kterými měl být podle rozkazu vybaven, neobdržel.

Schwere Panzerjäger Abteilung 654.

Byl to první prapor, který byl vyzbrojen novými těžkými stíhači tanků Jagdpanther. Byl zformován 22. března 1943 z Panzerjäger Abteilung 654 v Rouenu ve Francii (Wehrkreis X). Dne 13. června 1943 obdržel 45 samohybných děl Ferdinand a byl odvelen na východní frontu, kde se účastnil ofenzívy u Kurska. Po těžkých ztrátách byl převelen na doplnění do Francie; v lednu 1944 dostal pět vozidel Jagdpanther a v dubnu dalších osm. Po zahájení bojů v Normandii byly dvě roty vyslány na tamější frontu. Prapor podléhal tankové divizi Panzer Lehr, do poloviny července pak přímo velitelství XLVIII. tankového sboru.

Dne 31. července 1944 narazily stíhače Jagdpanther pod velením kapitána Friedricha Lauderse na britskou 6. gardovou divizi, která podporovala útok 15. a 43. tankové divize. Bojovou arénou se stala kóta 309, kterou se snažil dobýt pluk Argyll and Sutherland Highlanders. V boji zahájeném časně ráno zničily Jagdpanthery tři tanky Churchill IV. V 18 hodin byl na kótu podniknut rozhodující útok. Britové přišli o dalších osm tanků a tento úspěch způsobil, že Lauders vyrazil do protiútoku. Na počátku Jagdpantbery zničily kolonu z pluku Coldstream Guards. Gardisté se však nevzdávali a přesnou palbou ze sedmnáctilibemích děl zničili dva německé stíhače. Boje v oblasti Le Toumeur trvaly přes neustálé britské útoky až do 9. srpna (4. srpna byl zničen jeden Jagdpanther).

V této bitvě měly Jagdpanthery možnost prokázat veškeré své přednosti. Němci dokázali ničit britské Churchilly na vzdálenost až 3 000 m, zatímco osádky britských tanků disponovaly kanony ráže 75 mm, jejichž palba dokázala na tuto vzdálenost německým vozidlům pouze „poškrábat barvu “. Kapitán Lauders byl 21. října 1944 vyznamenán Rytířským řádem Železného kříže.

Podle německých údajů zničil prapor 25 spojeneckých tanků při ztrátě pouze tří vlastních. Počátkem srpna obdržel pro doplnění stavu (1. rota do srpna výzbroj neobdržela) 16 vozidel. Následující dny přinesly těžké boje v tzv. Falaiské kapse, z níž se nakonec praporu podařilo uniknout. Podařilo se stáhnout 23 vozidel, což bylo velkým logistickým úspěchem. Do konce listopadu byla jednotka doplněna celkem 22 vozidly. V tomto období prapor v bojích v Alsasku dokázal zničit celkem 52 nepřátelských tanků, při ztrátě 18 vlastních vozidel. V prosinci 1944 byl prapor doplněn stroji Jagdpanzer IV. Dne 1. ledna 1945 měl 35 vozidel typu Jagdpanther, z nichž 29 se nacházelo ve stavu bojové připravenosti. Jednotka se zúčastnila i bojů v Ardenách. Do konce ledna 1945 zničil prapor 102

nepřátelských tanků.

Schwere Panzerjäger Abteilung 655.

Prapor vznikl 15. dubna 1943 přeformováním PanzerJäger Kompanie 521, 611 a 670. Byl vyzbrojen 40 těžkými stíhači tanků Nashom a přidělen XXVII. sboru. V říjnu byl převelen do XXXIX. tankového sboru. Dne 13. září 1944 obdržela jednotka samohybná děla StuG 40 a Jagdpantbery (2. rota). Prapor byl vyslán na východní frontu. V prosinci 1944 byl přidělen k I. parašutistické armádě (1. Fallschirm Armee) a zúčastnil se bojů v Ardenách.

Schwere Panzerjäger Abteilung 673.

Tento prapor byl zformován v únoru 1945 ze Sturmgeschütz Abteilung 200 (Wehrkreis X). Operoval s několika stroji Jagdpanther, ale na konci války už neměl ve výzbroji žádné stíhače tanků.

Další jednotky vyzbrojené Jagdpanthery

Stíhače tanků Jagdpanther byly přidělovány též v rámci doplňování technického stavu tankových divizí. V březnu 1945 obdržely tato vozidla 9. a 10. tankové divize SS, L prapor 29. tankového pluku a I. prapor 130. tankového pluku.

Zdroj:
Amercom SA
internet